मोक्षस्यत्रिवर्गोधर्मादिरन्योनिष्कामः धर्मादेर्भेदश्चसत्वादिगुणप्राधान्यनिमित्तइत्यर्थः दंडात्स्थानंसाम्यंवणिजांवृद्धिस्तपस्विनांक्षयश्चोराणांचभवतीत्याहार्थेन स्थानमिति ॥ ३१ ॥ नीतिजान्षट्गुणाना हात्मेति आत्माचित्तं नीतिबलात् प्रजानांचित्तंदुःस्थितमपिसुस्थितंभवतिकुदेशोपिसुदेशोभवतिकलिरपिकृतंभवति उपायाःसाधनानि कृत्यंकृतिनिर्वर्त्यप्रयोजनं सहायाः सुहृदादयः एतेसर्वेविकलाअ पिसकलाभवंति तत्रकारणंनीतिजः षड्वर्गोनीतिप्रोक्तंभितश्चित्तादिरित्यर्थः ॥ ३२ ॥ त्रयीकर्मकांडः आन्वीक्षिकीज्ञानकांडः वार्ताकृषिवाणिज्यादिजीविकाकांडः दंडनीतिःपालनविद्या एतेधर्मादयस्तत्र ब्रह्मकृतशतसहस्राध्यायेदर्शिताः ॥ ३३ ॥ भेदशंकया अमात्यानामपिरक्षाकर्तव्यातदर्थंप्रणिधिर्गुप्तश्चारः सचचारोविविधोपायः ब्रह्मचार्यादिवेषधारी प्रणिधेयः पृथग्विधः एकैकस्मिन्स्थानेपृथक्पृथ

मोक्षस्यास्तित्रिवर्गोन्यःप्रोक्तःसत्वंरजस्तमः ॥ स्थानंवृद्धिःक्षयश्चैवत्रिवर्गश्चैवदंडजः ॥ ३१ ॥ आत्मादेशश्चकालश्चाप्युपायाःकृत्यमेवच ॥ सहायाःकारणंचै वषड्वर्गोनीतिजःस्मृतः ॥ ३२ ॥ त्रयीचान्वीक्षिकीचैववार्ताचभरतर्षभ ॥ दंडनीतिश्चविपुलाविद्यास्तत्रनिदर्शिताः ॥ ३३ ॥ अमात्यरक्षाप्रणिधीराजपुत्रस्य लक्षणं ॥ चारश्चविविधोपायःप्रणिधेयःपृथग्विधः ॥ ३४ ॥ सामभेदःप्रदानंचततोदंडश्चपार्थिव ॥ उपेक्षापंचमीचात्रकार्त्स्न्येनसमुदाहृता ॥ ३५ ॥ मंत्रश्चव र्णितःकृत्स्नस्तथाभेदार्थएवच ॥ विभ्रमश्चैवमंत्रस्यसिद्ध्यसिद्ध्योश्चयत्फलं ॥ ३६ ॥ संधिश्चत्रिविधाभिख्योहीनोमध्यस्तथोत्तमः ॥ भयसत्कारवित्ताख्यंका र्त्स्न्येनपरिवर्णितं ॥ ३७ ॥ यात्राकालाश्चचत्वारस्त्रिवर्गस्यचविस्तरः ॥ विजयोधर्मयुक्तश्चतथार्थविजयश्चह ॥ ३८ ॥ आसुरश्चैवविजयस्तथाकार्त्स्न्येनवर्णि तः ॥ लक्षणंपंचवर्गस्यत्रिविधंचात्रवर्णितं ॥ ३९ ॥ प्रकाशश्चाप्रकाशश्चदंडोथपरिशब्दितः ॥ प्रकाशोष्टविधस्तत्रगुप्तश्चबहुविस्तरः ॥ ४० ॥ रथानागाहया श्चैवपादाताश्चैवपांडव ॥ विष्टिर्नावश्चराश्चैवदेशिकाइतिचाष्टमं ॥ ४१ ॥ अंगान्येतानिकौरव्यप्रकाशानिबलस्यतु ॥ जंगमाजंगमाश्चोक्ताश्चूर्णयोगाविषाद यः ॥ ४२ ॥ स्पर्शेचाभ्यवहार्येचाप्युपांशुर्विविधःस्मृतः ॥ अरिर्मित्रउदासीनइत्येतेप्यनुवर्णिताः ॥ ४३ ॥

ग्वेषास्त्रयस्त्रयइति ॥ ३४ ॥ सामादिचतुष्टयंउपेक्षाचपंचमीत्युपायाः ॥ ३५ ॥ विभ्रमोभेदार्थे ॥ ३६ ॥ भयेनसंधिर्हीनः सत्कारेणमध्यमः वित्तग्रहणेनउत्तमः तत्त्रयंसंधिकारणंवर्णितं ॥ ३७ ॥ चत्वा रः मित्रवृद्धिः कोशसंचयश्चस्वस्यमित्रनाशःकोशहानिश्चपरस्येति ॥ ३८ ॥ आसुरोविजयःसौम्निकेगतः पंचवर्गः अमात्यराष्ट्रदुर्गाणिबलंकोशश्चपंचमः त्रिविधंउत्तममध्यमाधमभेदेन ॥ ३९ ॥ दंडः सेना दंडोस्त्रीलगुडेपुमानित्युपक्रम्यसैन्येकालेमानभेदेइतिमेदिनी ॥ ४० ॥ विष्टिर्विष्टिगृहीताभारवाहाः चराश्चाराः देशिकाःउपदेष्टारोगुरवः ॥ ४१ ॥ जंगमामहावृश्चिकादिजाः अजंगमाःरक्तशृंगिकाद यः ॥ ४२ ॥ स्पर्शेवस्त्रादौ अभ्यवहार्येऽन्नादौ उपांशुरभिचारादिरितिविविधोविषयोगरूपोदंडः ॥ ४३ ॥